

Синдром або феномен “вигорання” проявляється як стан фізичного і психічного виснаження, викликаний емоційною перенапругою при роботі з людьми. Емоційне вигорання - це вироблений особистістю механізм психологічного захисту в формі повного або часткового виключення емоцій у відповідь на психотравмуючі впливи.

Що стосується форм емоційного реагування на події навколишнього середовища, то відсутність відмінностей у зафіксованих показниках пояснюється загальною емоційною настроєністю вчителів. Отже, загалом отримано часткове підтвердження, яке зводиться до того, що зміст емоційного вигорання особистості вчителів (напруженість, резистенція, виснаження), що працюють в різних освітніх закладах, як професійний стереотип поведінки супроводжується особистісними властивостями психічного стану; але не обумовлений комунікативними характеристиками емоційного реагування на події.

Література

1. Загвязинський В.И. Учитель как исследователь / В.И.Загвязинский. - М. : Педагогика, 1980 – 120 с.
2. Изард К. Эмоции человека / К.Изард. - М. : Прогресс, 1980. – 346 с.
3. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении / В.А.Кан-Калик. - М. : Педагогика. – 128 с.
4. Педаяс М.И. Учитель и его профессия / М.И.Педаяс. - Таллинн, 1970. – 126 с.

УДК 373.31.12.036:[331.54:008]

Н.Ю.БРИЖАК

Мукачівський державний університет

ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ ЯК НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Одним із пріоритетних напрямів реформування вищої освіти в Україні є гуманізація освітньої діяльності, спрямування навчально-виховного процесу на формування творчої особистості майбутнього фахівця, створення умов для саморозвитку, самовдосконалення, самоосвіти та самореалізації.

Педагогічна творчість є невід’ємною складовою професійної культури, що виділяє у своїх працях А. В. Барабанщиків, Т. Ф. Белоусов, С. Б. Елканов, Т.В. Іванова, А. И. Лобач, Л. А. Нейштатд, М. Н. Скаткин та інші. Педагогічна діяльність не може бути, однозначна, вона завжди припускає гнучку шкалу рішень, що залежить від багатьох обставин. Таке розуміння її сутності відкриває простір творчості, розвиток новаторства учителя, народженню передового досвіду, збагаченню педагогічної науки через його вивчення й узагальнення.

Дослідженням творчої діяльності в наш час займалися такі науковці, як Д.Б. Богоявленська, Н.В. Гузій, П.Н.Зінченко, І. А. Зязюн, В. А. Кан-Калик, Н.В. Кічук, Н. В. Кузьміна, М.Д. Нікандров, О. М. Пехота, М. І. Сметанський, С.О. Сисоєва, М.В. Ткаченко, Ю.Г. Фокін, П.М. Якобсон та інші. Педагогічна творчість розглядається авторами як не якась окрема сторона педагогічної праці, а найбільш істотна і необхідна. Праця вчителя не допускає один раз

засвоєного алгоритму дій, це постійний творчий пошук оптимальних рішень педагогічних задач, експеримент, що жадає від учителя цільного і твердого характеру, педагогічних здібностей, педагогічної майстерності. В узагальненій формі сутність творчості визначається як діяльність, що породжує якісно щось нове і відрізняється неповторністю, оригінальністю, суспільно-історичною унікальністю.

Проблема творчості у педагогічному процесі є надзвичайно актуальною та складною. Ще В.О.Сухомлинський вважав здатність педагога до творчої праці важливою складовою професійної культури. Він був переконаний, що перед учителем постійно виникає потреба в творчому пошуку способів і засобів досягнення максимальної ефективності своєї діяльності [4, с. 48-50].

У психолого-педагогічній літературі "педагогічна творчість" трактується неоднозначно. Так В.А. Кан-Калик та М.Д. Нікандров розглядають педагогічну творчість як співтворчість в педагогічній дійсності, яка безперервно змінюється, як мистецтво і як конкретизацію педагогічного ідеалу вчителя в системі завдань, які постійно розв'язує педагог в умовах педагогічної праці. При цьому дослідники зазначають, що творча педагогічна діяльність вчителя завжди зумовлюється індивідуально-психологічними особливостями творчої навчальної діяльності учнів, в свою чергу творча навчальна діяльність учня зумовлена рівнем і характером творчої діяльності вчителя [2, с.138].

У педагогічному словнику "педагогічна творчість" визначається як оригінальний і високоефективний підхід учителя до навчально-виховних завдань, збагачення теорії і практики виховання й навчання [1, с. 326]. С.О. Сисоева розглядає педагогічну творчість як цілісний процес професійної реалізації та самореалізації педагога в освітньому процесі. Дослідник зазначає, що особливістю педагогічної творчості є те, що педагог реалізує свої особистісні і професійні творчі потенції засобом творення особистості дитини, а розвиток його творчого потенціалу зумовлений розвитком творчого потенціалу вихованця. Тому, центральною ланкою педагогічної творчості є особистісно орієнтована розвивальна взаємодія суб'єктів навчально-виховного процесу, яка зумовлена специфікою психолого-педагогічних взаємовідносин між ними і спрямована на розвиток їх творчого потенціалу [3, с.37].

Педагогічна творчість торкається різних видів діяльності вчителя – від проведення навчальних занять, роботи над організацією колективу учнів відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей, проектування особистості учня, до вироблення стратегії і тактики педагогічної діяльності з метою всебічного розвитку особистості”.

Однією з умов виникнення педагогічної творчості є висока загальна і педагогічна культура вчителя, володіння майстерністю, вмінням оптимально обирати методи і прийоми навчання і виховання.

Друга умова - соціальний досвід, вміння бачити в сьогоденному розвитку завтрашні задачі. Говорячи про взаємозв'язок педагогічної культури і педагогічної творчості, можна затверджувати, що педагогічна культура являє собою явище динамічне, що постійно змінюється в процесі свого розвитку, що здобуває всі нові відтінки і риси.

Отже, творча педагогічна діяльність учителя – це складний безперервний процес його професійної самореалізації. Тому педагогічна творчість учителя повинна бути наділена такими рисами: оригінальністю думки, ініціативністю, наполегливістю, високою самоорганізованістю і самовдосконаленістю, потягом до нового, вмінням відкинути звичайне, шаблонне, готовністю до творчого, новаторського пошуку в педагогічній діяльності, адже вчитель-практик – це професіонал і творець своєї діяльності.

Література:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / Семен Устимович Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
2. Кан - Калик В.А. Педагогическое творчество / В.А.Кан - Калик, Н.Д.Никандров - М. : Педагогика, 1990. – 144 с.
3. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість : Монографія / С.О.Сисоєва – Х. – К. : Книжкове видавн. «Каравела», 1998. – 150 с.
4. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : у п'яти томах / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1977. – Т. 5.– 640 с.

УДК 378.

Н.Ю.БРИЖАК, А.М. ГУЧКАНЮК
Мукачівський державний університет

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вибір професії, або професійне самовизначення, – основа самоствердження людини в суспільстві, одне із головних і найважливіших рішень у житті. Як показує аналіз наукових праць, проблема вивчення професій з метою профорієнтації вказується у дослідженнях багатьох психологів, педагогів: С.Г. Геллерштейна, К.М. Гуревича, С.Я. Карпіловської, Є.О. Климова, Н.Д. Левітова, К.К. Платонова, В.В. Синявського, О.М. Ткаченка, О.О. Яцишин та багатьох інших.

Актуальність проблеми професійного самовизначення у напрямку визначення його ролі в розвитку і реалізації особистісного потенціалу досить велика.

Існують різні варіанти визначення феномену “вибір професії”, проте всі вони стверджують, що професійне самовизначення являє собою вибір, який здійснюється у результаті аналізу внутрішніх ресурсів суб'єкта й співвіднесення їх з вимогами професії.

Зміст визначення “відбиває” двобічність явищ вибору професії: з одного боку, той, хто вибирає (суб'єкт вибору), з іншого боку, те, що вибирає (об'єкт вибору). І суб'єкт, і об'єкт мають величезний вибір характеристик, чим пояснюється неоднозначність явища вибору професії. Вибір професії – це не одномірний факт, а процес, що складається з ряду етапів, тривалість яких залежить від зовнішніх умов та індивідуальних особливостей суб'єкта вибору професії [3, с. 89–93].

Аналізуючи спеціальну літературу можна зробити припущення, що немає єдиного погляду на те, як формується вибір професії і які фактори впливають



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>